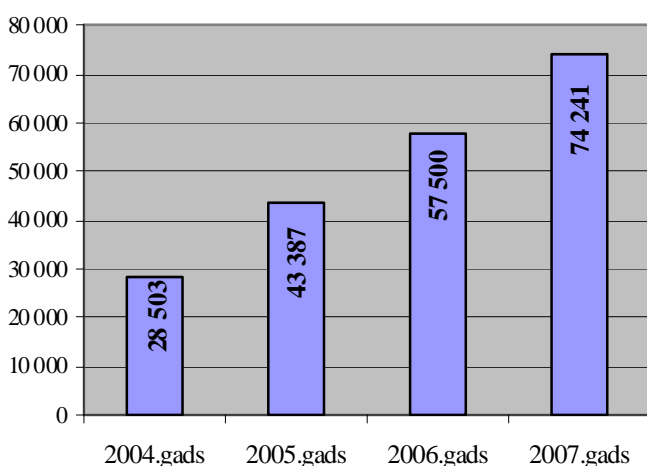

TABAKAS IZSTRĀDĀJUMU APRĪTE 2007.gads

1. Akcīzes nodokļa ieņēmumi

2007.gadā par tabakas izstrādājumiem ir **iekasēts** akcīzes nodoklis **Ls 74,24 milj.** apmērā, kas par 14,8% pārsniedz iepriekš plānotos nodokļa ieņēmumus un par 29% jeb par Ls 16,7 milj. pārsniedz 2006.gadā iekasēto akcīzes nodokli par tabakas izstrādājumiem.

Akcīzes nodokļa ieņēmumi (tūkst. Ls) 1.attēls

Salīdzinot ar 2006.gadu, **nodokļa ieņēmumi pieauguši par 29%**, kas galvenokārt saistīts ar ikgadējo akcīzes nodokļa likmes palielinājumu cigaretēm (skat. *tabulu*), kas noteikts, lai līdz 2009.gadam sasniegtu Eiropas Savienībā noteikto minimālo likmi.

Papildus nodokļa ieņēmumu kāpumu veicināja 2007.gadā novērotais kopējais cigarešu patēriņa kāpums Latvijā, ko apliecina mazumtirdzniecībai novirzīto cigarešu apjomu pieaugums par 7%

salīdzinājumā ar 2006.gadu (skat. *2.pielikuma 2.tabulu*).

Izmaiņas akcīzes nodokļa likmēs par tabakas izstrādājumiem

Tabakas izstrādājumu veids	2006.gada 1.janvāris	2007.gada 1.janvāris	2007.gada 1.jūlijs	2008.gada 1.janvāris	2009.gada 1.janvāris
Cigaretēm (Ls par 1000 cigaretēm)	7,6+14,8%*	8,4+19,2%*	10+25%*	17,8+32,2%*	22,5+34,5%*
Cigāri un cigarillas (Ls par 1000 gab.)	11	11	11	11	11
Smēķējamai tabakai (Ls/1kg):					
Smalki sagrieztai tabakai cigarešu uztīšanai	21	23	23	23	23
Cītai smēķējamai tabakai	14	14	14	14	14

* procenti no maksimālās mazumtirdzniecības cenas

Izvērtējot akcīzes nodokļa ieņēmumus pa **tabakas izstrādājumu veidiem** (skat. *1.pielikumu*), pieaugums salīdzinājumā ar 2006.gadu vērojams praktiski visiem tabakas izstrādājumu veidiem. Akcīzes nodokļa ieņēmumu samazinājums par citu smēķējamo tabaku skaidrojams ar 2006.gadā muitas iestāžu veikto uzrēķinu vienam uzņēmumam, kā rezultātā budžetā tika ieskaitīti papildus 0,26 milj.

Tomēr vislielāko akcīzes nodokļa ieņēmumu daļu sastāda ieņēmumi par cigaretēm – 99,5%, tāpēc jebkuras izmaiņas nodokļu likmēs vai cigarešu aprītes rādītājos viennozīmīgi būtiski ietekmē akcīzes nodokļa ieņēmumus.

2008.gadā akcīzes nodokli par tabakas izstrādājumiem **plānots iekasēt Ls 106,25 milj.** apmērā, kas ir par 43% vairāk kā 2007.gada faktiskie nodokļa ieņēmumi. Nodokļa ieņēmumu plāns tika sastādīts, ņemot vērā kārtējo un salīdzinoši būtisko akcīzes nodokļa likmes palielinājumu cigaretēm ar 2008.gada 1.janvāri.

2. Izmaiņas tabakas izstrādājumu aprīti reglamentējošos normatīvajos aktos

Likuma „Par akcīzes nodokli” grozījumi noteica, ka sākot ar 2007.gada 1.jūliju, nodokļu likmju palielinājuma gadījumā vairumtirgotājiem un apstiprinātajiem tirgotājiem ir jāveic tabakas izstrādājumu krājumu inventarizācija un jāveic akcīzes nodokļa likmju starpības samaksa.

Pēdējie grozījumi likumā „Par akcīzes nodokli” nosaka, ka inventarizācijas un nodokļa pārrēķins jāveic arī visās preču mazumtirdzniecības vietās. Minētais pozitīvi ietekmē tabakas izstrādājumu tirgu, jo:

- tiek līdzsvaroti akcīzes nodokļa ieņēmumi par tabakas izstrādājumiem mēnešu griezumā;
- tiek līdzsvarots brīvā apgrozījumā izlaisto cigarešu apjoms gada mēnešu griezumā (pēdējos gados pirms nodokļa likmju paaugstināšanas brīvā apgrozījumā tika izlaistas preces 4 līdz 5 mēnešu patēriņam);
- tiek veicināti godīgas konkurences apstākļi starp komersantiem, jo akcīzes nodokļa starpība no 2008.gada 1.janvāra būs jāmaksā par visām precēm, kas izlaistas patēriņam Latvijas iekšējā tirgū.

Sakarā ar ikgadējo akcīzes nodokļa likmes palielinājumu, mainās vispieprasītākā mazumtirdzniecības cena cigaretēm, kas no 2008.gada 1.februāra ir noteikta Ls 42 par 1000 cigaretēm, jeb Ls 0,84 par paciņu ar 20 cigaretēm.

3. Tabakas izstrādājumu aprītē iesaistītie komersanti

2007.gada beigās tiesības veikt komercdarbību ar tabakas izstrādājumiem Latvijā bija:

- 26 komersantiem, kuriem ir spēkā esošas licences akcīzes preču noliktavas turētāja darbībai, kas ļauj tabakas izstrādājumus saņemt un glabāt, piemērojot atlikto akcīzes nodokļa maksāšanu, tai skaitā 3 komersantiem ir atļautas tādas darbības ar tabakas izstrādājumiem kā ražošana, apstrāde, pārstrāde un fasēšana;
- vienam komersantam, kuram ir spēkā esoša licence apstiprināta tirgotāja darbībai, kas ļauj saņemt tabakas izstrādājumus atliktajā nodokļu režīmā no dalībvalsts un pēc akcīzes nodokļa nomaksāšanas, nodarboties ar akcīzes preču vairumtirdzniecību;
- 42 komersantiem, kuriem ir spēkā esošas licences tabakas izstrādājumu vairumtirdzniecībai;
- 4207 komersanti (10 512 darbības vietas), kuriem ir licences tabakas izstrādājumu mazumtirdzniecībai.

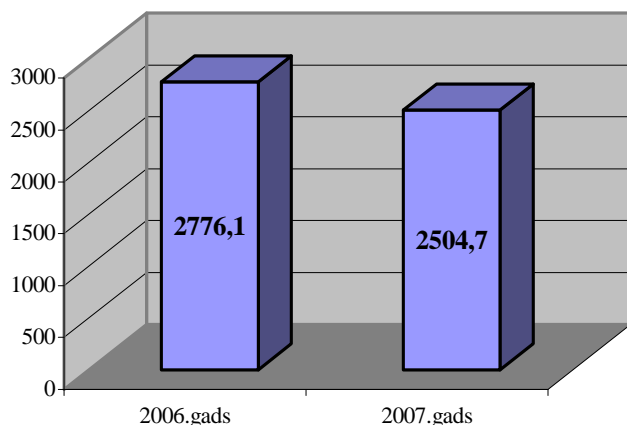
4. Tabakas izstrādājumu ražošana

Latvijā šobrīd ir trīs akcīzes preču noliktavu turētāji, kuriem ir atļauts veikt tabakas izstrādājumu ražošanu, apstrādi, pārstrādi vai fasēšanu. Līdz šim valstī tiek ražotas tikai cigaretes.

2007.gadā Latvijā kopumā saražoti **2504,7 milj. cigarešu**, kas ir par 10% mazāk kā 2006.gadā. No vietējā ražojuma cigarešu apjoma Latvijas tirgum tika novirzīta tikai aptuveni ceturtdaļa produkcijas, pārējā tika izvesta uz citām valstīm.

Saražotais apjoms (milj. gab.)

2.attēls

Ražotāju tirdzniecības politika līdz šim ciešā veidā ir bijusi saistīta ar valstī realizēto nodokļu likmes paaugstināšanas plānu, kura ietvaros līdz 2007.gada 1.jūlijam nebija paredzēts veikt īpašas inventarizācijas nodokļa likmju izmaiņu gadījumos akcīzes nodokļa pārrēķina veikšanai. Tā rezultātā pirms nodokļa likmes palielināšanas periodā brīvā apgrozījumā, samaksājot iespējami zemāko nodokļa likmi, tika izlaistas cigaretes

vairāku mēnešu patēriņam, tādējādi izveidojot cigarešu uzkrājumus gada sākumā. Taču, sakarā ar likumdošanā veiktajām izmaiņām, 2008. gadā šādas tendences, visticamāk, nebūs vērojamas, izlīdzinot brīvam apgrozījumam izlaisto cigarešu apjomu mēnešu griezumā.

30% no saražoto cigarešu apjoma sastāda cigarešu marka „Main”, otro un trešo pozīciju ieņem „Corner” un „Wall Street” ar attiecīgi 24% un 19%.

2007.gadā no Latvijas tika izvesti **1788,1 milj.** saražoto cigarešu, kas sastāda 71% no visa šajā periodā Latvijā saražoto cigarešu apjoma.

Latvijā ražoto cigarešu apjoms, kas tiek izvests no valsts, par 2% pārsniedz 2006.gada rādītāju. No izvestā apjoma 85% tika nosūtīti uz ES dalībvalstīm, bet pārējās eksportētas uz trešajām valstīm.

Visvairāk cigarešu izvests uz Dāniju – 32% no visa apjoma, tai seko Polija un Izraēla ar attiecīgi 22% un 12%. Populārākā izvesto cigarešu marka ir „Corner” ar 27% no visa izvesto cigarešu apjoma.

5. Tabakas izstrādājumu ieviešana un imports

2007.gada beigās Latvijā 26 komersantiem bija spēkā esošas licences akcīzes preču noliktavu turētāju darbībai un vienam komersantam licence apstiprināta tirgotāja darbībai. 2007.gadā ievestos/importētos tabakas izstrādājumus brīvā apgrozījumā patēriņam izlaida 19 komersanti.

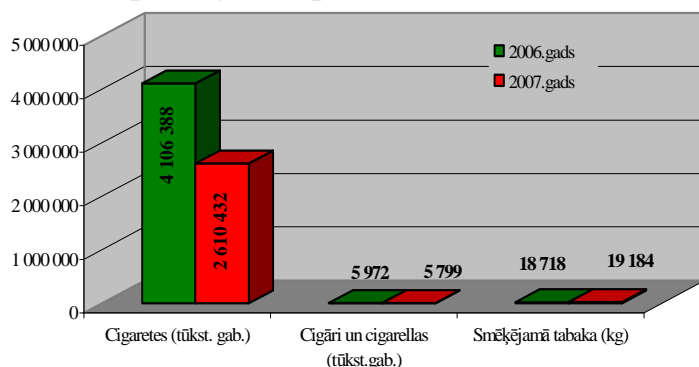
Informācija par komersantiem, kuri veic komercdarbību muitas zonā, apgādājot kuģus, lidmašīnas, kā arī veic darbību kā beznodokļu veikali, kopējos apjomos netiek iekļauta, jo to darbība neietekmē iekšzemes tirgus situāciju.

2007.gadā akcīzes preču noliktavās Latvijā ievesti **7503,4 milj.** cigarešu, **6747 tūkst.** cigāru un cigarillu, kā arī **14065 kg** smēķējamās tabakas.

No akcīzes preču noliktavām uz citām valstīm šajā periodā tika izvesti 4520,2 milj. cigarešu, savukārt brīvam apgrozījumam patēriņam Latvijā izlaisti 2610,4 milj. ievesto/importēto cigarešu, 5799 tūkst. cigāru un cigarillu, kā arī 19184 kg smēķējamās tabakas.

3.attēls

Ievestā/importētā produkcija, kas laista brīvā apgrozījumā (patēriņam)

Brīvam apgrozījumam izlaisto cigarešu apjoms **2007.gadā** ir par 36% mazāks nekā 2006.gadā, kas skaidrojams ar 2006. gada nogalē izveidotajiem lielajiem cigarešu uzkrājumiem tirdzniecības vietās un faktu, ka 2007.gada beigās komersantiem vairs nav izdevīgi veidot šāda veida uzkrājumus, jo pēc 2008.gada 1. janvāra ir

jāmaksā akcīzes nodokļa starpība par visām precēm, kas izlaistas patēriņam Latvijā.

Ievesto/importēto cigāru un cigarillu apjomi, kas laisti brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā, 2007.gadā salīdzinājumā ar 2006.gadu ir samazinājušies par 3%, bet smēķējamās tabakas apjomi pieauguši par 2%.

6. Kopējā tabakas izstrādājumu realizācija Latvijā

Par kopējo tabakas izstrādājumu realizāciju valstī šajā pārskatā tiek uzskatīta tabakas izstrādājumu ražotāju un ievestās no ES dalībvalstīm un importētās no trešajām valstīm produkcijas novirzīšana izplatīšanai patēriņam Latvijā.

4.attēls

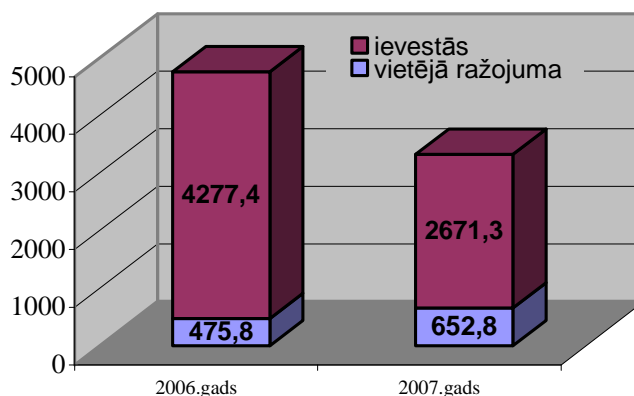
Kopējā cigarešu realizācija (milj. gab.) Latvijā

2007.gadā kopumā Latvijā realizēti jeb izlaisti brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā **3324,1 milj. cigarešu**, kas ir par 30% mazāk kā 2006.gadā.

Kopējās realizācijas kritums attiecībā pret 2006.gadu saistīts ar iepriekšminētajām izmaiņām likumdošanā, un sagaidāms, ka 2008. gadā cigarešu realizācijas apjomi būs vienmērīgi

izlīdzināti visā gada garumā. Jāpiemin, ka Latvijā ražoto cigarešu īpatsvars sastāda tikai aptuveni piekto daļu no visa valstī brīvā apgrozījumā izlaisto cigarešu apjoma.

Vienlaikus 2007.gadā Latvijā realizēti **5847 tūkst.gab.** cigāru un cigarillu, kā arī **19583 kg** smēķējamās tabakas.

Jāatzīmē, ka kopumā brīvā apgrozījumā izlaisto cigarešu apjomi neatspoguļo reālo tabakas izstrādājumu patēriņu Latvijā, jo pēdējos gados cigarešu aprīte Latvijas tirgū tiek veidota, ņemot vērā valstī realizēto akcīzes nodokļa politiku, kad katru gadu līdz 2009.gadam pakāpeniski tiek palielināts cigaretēm piemērojamais akcīzes nodoklis.

Visprecīzāk tirgus attīstības tendences raksturo tabakas izstrādājumu **patēriņš** valstī, tas ir daudzums, kas **novirzīts realizācijai mazumtirdzniecības tīklā** - 2007.gadā mazumtirdzniecībai novirzīti 5235,1 milj. cigarešu, kas ir **par 7% vairāk** kā 2006.gadā.

Patērētāju vidū populārākās ir "Marlboro", "L&M" un "Main" markas cigaretes. Pārējo cigarešu realizācijas apjomus, kā arī lielākos tabakas izstrādājumu ražotājus un importētājus skatīt *3.pielikumā*.

Tā kā 2007.gadā cigarešu patēriņa pieauguma tempi nav būtiski mazinājušies salīdzinājumā ar 2006.gadu, tas liecina, ka akcīzes nodokļa likmju pakāpeniskais palielinājuma plāns (kas pastāvīgi ceļ arī cigarešu cenas) līdz šim brīdim veiksmīgi pildījis savu funkciju – paaugstina nodokļa ieņēmumus budžetā, taču nepalielina nelegālo tirgus daļu.

Jāatzīmē, ka akcīzes nodokļa piemērošanai ir arī cita funkcija – veselībai un apkārtējai videi kaitīgu vielu un produktu patēriņa samazināšana. Tā kā šobrīd spēkā esošā akcīzes nodokļa likme cigaretēm vēl joprojām ir zemāka kā Eiropas Savienībā, un patēriņš turpina palielināties, tas liecina, ka turpmākie (iepriekš plānotie) akcīzes nodokļa likmes palielinājumi ir ļoti nepieciešami un paredzams, ka tie atstās vēl pozitīvāku ietekmi ne tikai uz valsts budžetu, bet arī uz tabakas izstrādājumu, kā veselībai kaitīgas vielas izplatību.